

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA O ČINNOSTI V ROCE 2014

Předkládá: Martin Potůček, předseda¹

Odborná komise pro důchodovou reformu (dále také „OK“), ustavená na základě Programového prohlášení vlády České republiky, **předkládá** v souladu s čl. 9 svého Statutu **Závěrečnou zprávu o své činnosti v roce 2014.**

	Obsah:	s.
<i>Souhrn</i>		2
Návrhy pro vládu		3
1. Návrhy v rámci soustavy základního důchodového pojištění (tzv. I. pilíře)		3
2. Návrhy v rámci systému důchodového spoření (tzv. II. pilíře)		5
3. Návrhy v rámci doplňkového penzijního spoření (tzv. III. pilíře)		6
Činnost OK a její působení ve veřejném prostoru		6
Pokračování práce OK v roce 2015		9
V rámci soustavy základního důchodového pojištění (tzv. I. pilíře)		9
V rámci doplňkového penzijního spoření (tzv. III. pilíře)		10
Širší kontext důchodové reformy		10
Příloha 1: Seznam členů OK		12
Příloha 2: Přehled jednání OK a jejich pracovních týmů		14

¹ Zpracováno na základě podkladů a připomínek vedoucích pracovních týmů, členů sekretariátu OK, zápisů z jednání a schválených dokumentů.

Souhrn

Tato zpráva rekapituluje činnost Odborné komise pro důchodovou reformu a její návrhy určené vládě v roce 2014. Po ustavení OK a přijetí Mandátu, Statutu a Jednacího řádu bylo připraveno, prodiskutováno a přijato celkem osm návrhů.

V rámci základního důchodového pojištění (tzv. 1. pilíře) komise navrhuje revizní systém, který zaručí občanům ČR, že po dosažení určené hranice důchodového věku budou mít podle očekávaného vývoje úmrtnosti naději prožít poslední čtvrtinu svého života ve starobním důchodu. Komise dále navrhuje zavést sdílení vyměřovacích základů manželů pro uplatnění důchodových nároků.

OK již v červenci 2014 schválila Návrh způsobu ukončení systému důchodového spoření (tzv. II. pilíře), který se stal základem pro řešení schválené následně vládou, jež je dále zpracováváno do podoby legislativního řešení. V rámci úprav doplňkového penzijního spoření (tzv. III. pilíře) OK navrhuje osvobodit od daně z příjmů i výplaty penzí, prováděné po dobu nejméně 10 let; umožnit stát se účastníkem III. pilíře bez omezení věkem; zvýšit limit pro investování do standardních fondů kolektivního investování z 35 % na 40 %; zavést povinnost držet doplňkový kapitál na krytí peněžních prostředků, které jsou placeny nebo vypláceny ve prospěch účastníků nebo při vracení státního příspěvku před jejich přidělením příslušným účastnickým fondům na běžném účtu odděleně od ostatních prostředků určených k jinému účelu; změnit povinnost ČNB odejmout povolení z důvodu neplnění stávajících zákonných požadavků na možnost jejího uvážení při posouzení individuální situace účastnického fondu.

OK se v průběhu roku sešla celkem desetkrát. Navázala spolupráci s řadou dalších organizací, především však s pracovníky MPSV a MF, kteří pro ni zpracovávali vyžádané podklady. Byly ustaveny tři tematicky strukturované pracovní týmy, které se sešly celkem osmatřicetkrát. Proběhla pracovní konference věnovaná možnostem proměn důchodového systému ve střednědobé perspektivě. Činnost OK byla financována z kapitoly MPSV s limitem 1,5 miliónu Kč v roce 2014.

Principem činnosti OK je transparentnost a otevřenost. Projednané podklady, zápisy z jednání a další dokumenty jsou operativně zveřejňovány na webové stránce www.duchodova-komise.cz. Komise úzce spolupracuje s médii i s občanskou veřejností.

V roce 2015 hodlá OK pokračovat ve své činnosti tak, aby co nejlépe naplňovala cíle vytyčené svým Mandátem. Zároveň je připravena v procesu realizace již předložených návrhů spolupracovat s ústředními orgány státní správy a s Parlamentem ČR.

Návrhy pro vládu

1. Návrhy v rámci základního důchodového pojištění (tzv. I. pilíře)

1.1 Návrh revizního systému nastavení hranice důchodového věku

Výchozí situace: Současné nastavení automatického zvyšování hranice důchodového věku (dále jen „HDV“) bez uvedení konkrétní limitní hodnoty HDV vychází nejen z předpokladu trvalého dynamického růstu naděje dožití, ale také z celé řady dalších implicitních předpokladů (dynamický růst naděje dožití v dobrém zdravotním stavu, uplatnění osob ve vyšším věku na trhu práce, apod.). Jedná se vesměs o předpoklady, pro něž ve velmi vzdálených časových horizontech neexistují dostatečně spolehlivé podklady. Současné nastavení navíc nepřipouští potenciální možnost jakýchkoliv negativních změn aktuálních tendencí. Lze proto konstatovat, že toto nastavení není v dostatečné míře založeno na praxi a výzkumu (evidence based).

Charakteristika řešení: Zavést revizní systém nastavení HDV, který by odstranil nedostatky aktuálního nastavení a umožnil reagovat na změny vnějších podmínek reprezentovaných v počáteční fázi fungování tohoto systému očekávaným vývojem naděje dožití při dosažení HDV v jednotlivých generacích. Otevřený systém, který by bylo možné s postupujícím poznáním a schopností vytvářet další dostatečně spolehlivé prognózy, např. prognózy vývoje naděje dožití v dobrém zdravotním stavu, postupně zdokonalovat. Současně by se revize nastavení HDV měla vždy týkat pouze omezeného okruhu generací, pro které je informace o HDV aktuální. Neměla by se týkat generací současných dětí a adolescentů, stejně tak, jako generací v předdůchodovém věku, u nichž by revize dříve stanovené HDV již neměla být ze zákona přípustná.

Popis navrhovaného řešení:

- Pro generace narozené před rokem 1966 bude zachována hranice důchodového věku podle současné právní úpravy. První revizní zpráva bude prezentována v roce 2019 (pro generace narozené 1966-1995).
- Revizní systém nastavení HDV by ve své výchozí podobě byl založen na jediném v současnosti objektivně a do jisté míry i spolehlivě odhadnutelném parametru – naději dožití mužů a žen z příslušné generace při dosažení HDV.
- Spouštěcím mechanismem **povinného projednání otázky revize** by bylo očekávané (prognózované) překročení **hodnoty povolené odchylky určujícího parametru** od stanovené hodnoty u jedné nebo více generací odpovídajících **referenční věkové kategorii**.
- Jako **referenční věkovou kategorii** navrhuje zavést věkovou skupinu 25-54 let. U generací dříve narozených by se již dříve stanovená HDV neměnila.
- Jako **kontrolní parametr** navrhujeme zavést **procentuální podíl očekávané doby prožité nad HDV z očekávané průměrné délky života osob, které se dožily HDV** počítaný jako prostý aritmetický průměr z těchto průměrných délek pro muže a ženy se dvěma dětmi a stanovit jeho referenční hodnotu **ve výši 25 % neboli jedné čtvrtiny průměrné délky jejich života**.
- **Za povolenou odchylku kontrolního parametru** od referenční hodnoty kontrolního parametru se považuje odchylka menší než jeden procentní bod, což znamená, že pásmo tolerance tvoří oboustranně otevřený interval 24 % až 26 %.
- Pokud by hodnota kontrolního parametru u některé z generací referenční věkové kategorie vystoupila z pásma daného hodnotami 24-26 %, vláda by na základě zákonného pověření do určité doby uplynulé od publikace očekávaného překročení kritické hodnoty odchylky projednala a Poslanecké sněmovně (PS) PČR předložila k dalšímu projednání návrh novely zákona o důchodovém pojištění upravující HDV tak, aby se hodnota kontrolního parametru vrátila do pásma tolerance.

- Procentuální podíl očekávané doby prožité nad HDV z očekávané průměrné délky života osob, které se dožily HDV v jednotlivých generacích, a dále hodnoty důchodového věku pro jednotlivé generace, při nichž by hodnota kontrolního parametru nabývala 24 %, resp. 26 % spolu s další relevantní informací charakterizující demografické vývoj a perspektivy ČR stejně jako aktuální vývoj a výhledy národního hospodářství, veřejných financí a důchodového systému by byly publikovány ve **Zprávě o očekávaném populačním vývoji ČR v širších souvislostech vývoje důchodového systému** (dále Zpráva), která by byla vydávána pravidelně, s periodicitou 5 let.
- **Zpráva** vyznačující se standardizovaným obsahem i formátem by byla v uvedených letech zpracována MPSV na základě výsledků **oficiální prognózy**, jejímž zpracovatelem je ze zákona ČSÚ a která by povinně vznikla v rámci systému tvorby alternativních populačních prognóz.
- S ohledem na standardní načasování publikace dat ze sčítání a z běžné evidence navrhujeme zpracovávat všechny potřebné prognózy v průběhu druhého pololetí kalendářních roků končících na číslici 3 a 8. Výsledná Zpráva by pak byla prezentována na začátku roků končících na číslici 4 a 9.
- První oficiální Zpráva bude prezentována v roce 2019, výpočet kontrolního parametru se bude provádět pro generace narozených 1966–1995.
- Za účelem zajištění co nejspolehlivějších prognostických odhadů vývoje navrhujeme zavést a dále zdokonalovat **systém tvorby alternativních populačních prognóz** (dále Prognóz) a odvozených prognóz pro potřeby důchodové reformy.
- Prognózy by zpracovávala pracoviště zabývající se dlouhodobě tvorbou populačních prognóz na úrovni ČR, což aktuálně jsou ČSÚ, VŠE a PŘF UK. Prognózy by na těchto pracovištích vznikaly ve stejnou dobu a při použití stejných základních dat o minulém populačním vývoji. Vzniklé Prognózy by jako doposud zůstaly ve vzájemném konkurenčním (kompetitivním) vztahu. Jejich výsledky by však byly před zveřejněním porovnány a zjištěné rozdíly diskutovány na širším odborném fóru. Teprve po úpravách, jejichž provedení by bylo ponecháno na autonomním zvážení zpracovatelů konkrétní Prognózy, by se přistoupilo k oddělené publikaci výsledků jednotlivých Prognóz. Dohodnutá základní forma a obsah prezentace by zajistily možnost výsledky Prognóz snadno porovnat. Tímto postupem by byla zajištěna jak vyšší kvalita (spolehlivost) prognostických výstupů, tak také jejich časová a věcná komparabilita.
- Prognózy a Zprávy navrhujeme sestavovat na základě zákonného ustanovení nebo výzvy (zadání) a za finanční podpory Vlády ČR.
- Věcným garantem, zadavatelem a koordinátorem procesu revize nastavení HDV by bylo Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV).
- Zpráva by se předkládala Vládě ČR prostřednictvím MPSV jako jejího věcného garanta k mandatornímu projednání bez ohledu na to, zda hodnota kontrolního parametru u některé z generací referenční věkové kategorie vystoupila z pásma daného hodnotami 24-26 % nebo nikoliv.
- Pokud by hodnota kontrolního parametru u některé z generací referenční věkové kategorie vystoupila z pásma daného hodnotami 24-26 %, Vláda ČR na základě zákonného pověření do určité doby uplynulé od předložení zprávy projedná a Poslanecké sněmovně (PS) PČR předloží návrh novely zákona o důchodovém pojištění upravující HDV pro všechny dotčené generace k dalšímu projednání.
- V případě, že by posun hranice důchodového věku měl mezi dvěma sousedními generacemi přesáhnout 4 měsíce, navrhujeme přistoupit k rozdělení takové hodnoty posunu v rámci jedné generace. To by znamenalo, že jedné části by vznikl nárok na plný starobní důchod v poněkud odlišném věku, než části druhé, případně částem dalším.
- Posun HDV u žen s jiným počtem dětí než dvě by probíhal o stejnou hodnotu jako u žen se dvěma dětmi, a to až do vyrovnání s HDV u mužů.
- PS PČR by na základě zákonného pověření návrh novely zákona o důchodovém pojištění upravující změnu HDV projednala a rozhodla, zda k navržené nebo jiné úpravě HDV přistoupí.
- Celý tento proces navrhujeme ukotvit v zákoně č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění.

Zdůvodnění: Doba pobírání starobního důchodu je významným parametrem každého důchodového systému, neboť má výrazný vliv na jeho saldo. Pro zajištění dlouhodobé stability systému musí být případné prodloužení doby pobírání důchodu kompenzováno nižšími náhradovými poměry, vyššími odvody, menší zásluhovostí nebo vyšší mírou příjmové chudoby mezi důchodci. V budoucnosti se s ohledem na růst naděje dožití při dosažení HDV i na výrazný růst počtu osob v důchodovém věku neobejdeme bez dalšího posunu HDV. Na druhé straně by však tento posun měl mít určitý racionální základ a být vůči jednotlivým generacím v maximální možné míře spravedlivý.

Podle současných odhadů a hrubých propočtů by se mělo zachovat současné tempo prodlužování HDV až do roku 2044, tedy pro všechny generace narozených před rokem 1978. V té době by tak HDV pro muže a ženy bez ohledu na počet dětí činila 67 let. Po té by se posun HDV patrně zpomalil a u generace dětí narozených v roce 2010 by HDV neměla přesáhnout 69 let místo 72,5 roku podle současné právní úpravy a aktuálních prognostických odhadů.

1.2 Sdílení vyměřovacích základů manželů pro uplatnění důchodových nároků

Cílem navrhovaného řešení je zajistit spravedlivý důchod pro oba manžele prostřednictvím společného sdílení vyměřovacího základu pro výpočet důchodu.

Popis navrhovaného řešení:

- **Zavést sdílení vyměřovacích základů mezi manželi, tj. rozdělit sloučený vyměřovací základ na půl mezi oba partnery.**
- Zajištění administrace prostřednictvím každoročního záznamu nároků na společný důchod prostřednictvím evidenčních listů důchodového pojištění každého z manželů včetně uplatnění vyloučených dob, což umožní stabilní a přehledné řešení i v podmínkách současného nestabilního rodinného prostředí. K ukončení sdílení vyměřovacích základů by došlo například rozvodem nebo odchodem jednoho z manželů do důchodu. K započítání takto evidovaných společných vyměřovacích základů by došlo až v okamžiku podání žádosti o důchod při výpočtu výše důchodu.
- V rámci manželství by společné sociální pojištění vzniklo automaticky povinně, tedy podobně jako společné jmění manželů. Analogicky s tímto institutem by mohlo být společné sociální pojištění právním úkonem na žádost dotčených alternativně zrušeno.

OK navrhuje uplatnit toto opatření zatím pouze pro osoby žijící v manželství a v registrovaném partnerství.

2. Návrhy v rámci systému důchodového spoření (tzv. II. pilíře)

OK předložila začátkem července 2014 vládě k dalšímu projednání „**Návrh způsobu ukončení systému důchodového spoření**“. Tento materiál obsahuje a rozpracovává základní východiska, teze a harmonogram ukončení II. pilíře důchodového systému. Jeho celé znění je dostupné na internetových stránkách OK.²

² <http://duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2014/08/Návrh-zpusobu-ukončení-duchodového-spoření-OK-pro-vládu.pdf>

3. Návrhy v rámci doplňkového penzijního spoření (tzv. III. pilíře)

3.1 Rozšířit v zájmu vyšší motivace účastníků k volbě dlouhodobé výplaty místo jednorázového výběru prostředků naspořených ve III. pilíři **osvobození od daně z příjmů i na výplaty penzí** na určenou dobu za podmínky, že její výplata bude prováděna **nejméně po dobu 10 let**.

3.2 Snížit minimální věk pro účast - umožnit stát se účastníkem doplňkového penzijního spoření bez omezení věkem (dětem tak budou moci spoření sjednat jejich rodiče či prarodiče; dojde tak i k odstranění diskriminace mezi finančními produkty, zvýší se podpora dlouhodobého spoření v zájmu dosažení výrazně vyšších penzijních úspor i edukace ve společnosti ve vztahu k doplňkovému penzijnímu spoření).

3.3 Zvýšit limit pro investování do standardních fondů kolektivního investování z 35 % na 40 % (dnes) hodnoty majetku v účastnickém fondu a limit pro investování do speciálních fondů kolektivního investování z 5 % na 10 % hodnoty majetku v účastnickém fondu.

3.4 Kapitálový požadavek týkající se doplňkového kapitálu na krytí peněžních prostředků, které nejsou přiřazeny do účastnických fondů, ale jsou placeny nebo vypláceny ve prospěch účastníků nebo při vracení státního příspěvku, **nahradit povinností penzijní společnosti držet tyto prostředky před jejich přidělením příslušným účastnickým fondům na běžném účtu odděleně od ostatních prostředků určených k jinému účelu**. Dále upravit, že tyto **prostředky nebudou spadat do majetkové podstaty v případě úpadku penzijní společnosti** a upravit nakládání v případě převodu účastnických fondů.

3.5 Stanovení povinnosti ČNB odejmout povolení z důvodu neplnění stávajících zákonných požadavků změnit **na možnost uvážení dohledového orgánu při posouzení individuální situace účastnického fondu** (nebude mít vliv na situaci účastnických fondů, které nebudou nyní ke konci roku splňovat zákonné požadavky).

Činnost OK a její působení ve veřejném prostoru

OK se mohla po celou dobu své činnosti opřít o průběžnou dělnou spolupráci s pracovníky MPSV ČR a s pracovníky MF ČR, kteří pro ni zpracovávali vyžádané podklady a aktivně se účastnili tematických diskusí. Spolupracovala i se zástupci dalších orgánů veřejné správy a veřejných institucí, s představiteli zájmových a profesních organizací. Rozvíjela komunikaci s občanskou veřejností.

Období od dubna do června 2014 bylo věnováno především:

- přípravě dokumentů upravujících její činnost, tj. jejímu Mandátu, Statutu a Jednacímu řádu;³
- zajištění nominace představitelů politických stran zastoupených v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, sociálních partnerů, zástupců zájmových sdružení, profesních organizací a orgánů veřejné správy a následná nominace deseti stálých členů - odborníků, zastupujících obory demografie, sociologie a ekonomie;
- ustavení sekretariátu OK;⁴
- úvodní expozici základních témat uvozujících kontext činnosti OK (přehled důchodových soustav ve světě, základní informace o vývoji české důchodové soustavy, diskuse kritérií, podle kterých bude komise posuzovat navrhovaná řešení);
- ustavení a prvnímu jednání tří pracovních týmů, orientovaných na základní cíle stanovené OK jejím Mandátem.

³ Všechny tři podklady v konečné verzi schválila paní ministryně svým příkazem č. 9/2014 ze dne 1. 7. 2014.

⁴ Členy Sekretariátu OK se stali Petra A. Beránková, Markéta Havelková, Markéta Ročejdlová a Radovan Svoboda.

V období od července do prosince 2014 se těžiště práce OK přeneslo především na půdu ustavených pracovních týmů (dále jen „PT“). OK část jejich návrhů po diskusi a doplnění schválila a předkládá vládě (viz výše).

Tabulka: **Přehled pracovních týmů OK realizujících stanovené cíle Mandátu OK.**

Zkratka	Název pracovního týmu	Realizace cílů Mandátu OK	Vedoucí týmu	Návrhy pro vládu
PT1	Ukončení II. pilíře a nastavení parametrů III. pilíře	č. 3 - Ukončení tzv. II. pilíře č. 5 – Podoba doplňkových důchodových systémů	Vít Samek	2, 3.1 – 3.5
PT2	Důchodový věk a valorizace důchodů	č. 1 - Nastavení důchodového věku č. 2 – Mechanismus valorizace důchodů	Tomáš Kučera	1.1
PT3	Komplexní systémové analýzy, zásluhovost a transfery	Obecný cíl: Komplexní systémové analýzy č. 4 – Posílení principu zásluhovosti č. 6 - Narovnání transferů mezi občany, rodinou a státem č. 5 - (částečně) Podoba doplňkových důchodových systémů	Otakar Hampl	1.2

Na pracovní konferenci konané dne 13. listopadu 2014, byla v rámci diskuse s širokou odbornou veřejností otevřena rovněž obecnější témata, vztažená k možné a žádoucí podobě důchodové soustavy ve střednědobé perspektivě. Tyto alternativní představy, představené význačnými odborníky, byly konfrontovány s aktuálním stavem prací na návrzích připravovaných pro vládu ke konci roku 2014.⁵

V průběhu roku 2014 vedl předseda OK (v některých případech spolu s dalšími členy OK) jednání s představiteli následujících institucí:

- Ernst and Young
- VŠFS Praha
- Technologická agentura ČR
- Financial Progress Group, a.s.
- Technologické centrum AV ČR (Projekt PACITA)
- Rada seniorů ČR
- Zastoupení Evropské komise v ČR
- CERGE-EI (projekt SHARE)
- Evropská komise (Joint fact-finding mission for the Czech Republic)
- Podvýbor pro sociálně pojistné systémy a důchodovou reformu výboru pro sociální politiku Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

Některé z nich nabídly OK výstupy své práce a projevíly zájem o trvalou spolupráci.

⁵ Blíže viz http://www.duchodova-komise.cz/?page_id=1033

Činnost OK byla financována z kapitoly MPSV s limitem 1,5 milionu Kč v roce 2014.

Jednání OK i jejich pracovních týmů jsou vedena transparentně, veškeré projednané materiály a zápisy z jednání jsou průběžně zveřejňovány.⁶ **Webová stránka OK** (www.duchodova-komise.cz) je rozdělena do několika sekcí. Nejnovější informace o činnosti OK jsou zveřejňovány v části „Aktuality“. V části „Práce komise“ se zveřejňují pracovní materiály OK, všech pracovních týmů, harmonogram jednání, zápisy, zprávy o činnosti a informace o odborných akcích. Ve složce „O komisi“ se nalézá seznam a představení členek a členů OK, poslání OK a lze zde stáhnout Mandát, Statut, Jednací řád a informace o spolupracujících institucích. Sekce „Média“ nabízí odkazy na působení OK v médiích a vlastní tiskové zprávy. Poslední sekce „Pro veřejnost“ zveřejňuje životní příběhy občanů a jejich náměty na změny důchodového systému a odpovědi na nejčastěji kladené dotazy. Webovou stránku využívají jak samotní členové OK, tak i média a široká veřejnost. Oceňována je jak přehlednost poskytovaných informací, tak i vysoká rychlost aktualizací.

OK je k médiím otevřená a vstřícná. Po každém jednání organizuje mediální brífink, kterého se pravidelně účastní Česká televize, Český rozhlas, ale i mnoho dalších médií a vydává tiskovou zprávu. Mediální zájem o práci OK je velký. Kromě předsedy OK (brífinky po jednáních OK zveřejňované na ČT 24 a v ČRo Radiožurnál, pořady ČT Otázky Václava Moravce, Události – komentáře, 168 hodin, HydePark a Studio ČT24, rozhovory na stanicích ČRo Radiožurnál a Plus, celostránkové rozhovory v denících MF DNES, Právo a Blesk a na internetových zpravodajských serverech) prezentovali svůj pohled na činnost OK vedoucí pracovních týmů Vít Samek, Tomáš Kučera a Otakar Hampl, ale i další členové OK – nejčastěji Jaroslav Vostatek, Vladimír Bezděk a Patrik Nacher. Stimuluje to celospolečenskou diskusi o relevantních tématech důchodové reformy, uvádí to na pravou míru v médiích se občas vyskytující omyly či dezinterpretace, zlepšuje se tím povědomí obyvatel o důchodovém systému.

Od počátku působení OK reagovali občané na její činnost s velkým zájmem. V první etapě se jednalo o několik desítek písemností a strukturovaných návrhů, které byly povětšinou adresovány přímo předsedovi OK. Po vzniku webových stránek OK a medializaci jejich odborných závěrů a dílčích jednání se začali občané na sekretariát OK obracet s konkrétními dotazy, týkajícími se navrhovaných, či prozatím v rámci pracovních diskusí pouze uvažovaných opatření. Obsahové těžiště veřejných podnětů se posunulo z roviny strukturovaných a mnohdy skutečně přínosných reformních námětů ke konkrétním dotazům, jejichž zodpovězení, ať již se dotýká přímo pracovní náplně Odborné komise či důchodové problematiky obecně, má na starosti sekretariát Odborné komise pro důchodovou reformu.

Hlavními tématy dotazů týkajících se konkrétních návrhů vzešlých z jednání komise byly například možnosti nakládání s finančními prostředky účastníků druhého pilíře důchodového spoření a návrh dobrovolných společných odvodů sociálního pojištění manželů a partnerů. Tématy, která širší veřejnost dlouhodobě zajímají nejvíce, jsou věková hranice pro odchod do důchodu a požadavek na zvýhodnění jednotlivých skupin obyvatelstva (ženy, fyzicky a psychicky náročné profese) v rámci základního důchodového pojištění (I. pilíře).

Z reformních podnětů, které se opakují a jsou předkládány občany v míře, která vyžaduje zvýšenou pozornost, patří zejména plošná a rovnocenná valorizace důchodů, kompenzace nižších vyplácených důchodů pro ženy a dřívější odchod do penze pro občany, kteří dlouhodobě vykonávali náročné profese. Rovněž pravidelně zaznívají apely na zohlednění počtu vychovaných dětí.

⁶ Blíže viz http://www.duchodova-komise.cz/?page_id=49

Příspěvky odborné, ale i laické veřejnosti, které dosahují úrovně strukturovaných hodnotných podnětů pro reformu důchodového pojištění, **jsou na webových stránkách OK** se souhlasem jejich autorů následně **zveřejňovány**.⁷

Většina členů OK přistupuje ke své činnosti zodpovědně. I tak se ukazuje, že pro zvládnutí náročného zadání vlády bude třeba usilovat o solidnější analytické a prognostické podklady pro přípravu jejích návrhů v podobě širěji koncipovaného aplikovaného společenskovedního výzkumu. Proto se experti – stálí členové OK dohodli na ustavení **výzkumného konsorcia**, které vypracovává podněty **pro posílení** tolik potřebného **výzkumu v dané oblasti**.

Poslední jednání OK dne 11. 12. 2014 ukázalo, že **bude třeba zpřesnit znění paragrafu 12 článku 2 Jednacího řádu OK** o způsobech nalezení většinové shody stálých členů tam, kde nebude možno dosáhnout konsenzuálního stanoviska.

Pokračování práce OK v roce 2015

V proběhu dosavadních jednání OK a jejích pracovních týmů padlo mnoho dalších námětů, které buď nebyly dále diskutovány, případně diskuse dosud nevedla k jednoznačným závěrům a doporučením. Hodláme se k nim v průběhu roku 2015 postupně vracet.

V rámci soustavy základního důchodového pojištění (tzv. I. pilíře)

to budou zejména

- Alternativy současného mechanismu valorizace důchodů, případné navržení nového způsobu valorizace.
- Analýza podmínek přiznávání důchodů včetně možnosti jejich rozšíření na základě specifických životních okolností, snížené HDV pro vybrané kategorie povolání a případně výsluh za odpracovanou dobu nebo zohlednění náročných profesí s možností dřívějšího odchodu do důchodu zvýšením pojistných odvodů.
- Narovnání pojistných odvodů parametrizací sazeb s ohledem na zásluhy rodin s dětmi.
- Narovnání pojistných odvodů parametrizací sazeb s ohledem na vybrané skupiny ohrožené chudobou – zejména mladé absolventy a pracovníky v předdůchodovém věku (50+).
- Ochrana OSVČ před pádem do chudoby po odchodu do důchodu jejich vyšším zapojením do veřejného průběžného systému.
- Zohlednění nákladů spojených s péčí o děti do výše důchodu – opatření nějakým způsobem podporuje většina politických stran - není však dosud základní shoda v odborné diskusi, zda toto opatření řešit přímou asignací od dětí k rodičům v důchodu, nebo obdobným opatřením s vysokou korelací zásluhy prostřednictvím navýšení zásluhové procentní části důchodu za vychované děti.
- Podpora rychlejšího návratu matek do práce pomocí snížené sazby pojistného na straně zaměstnavatele ve spojení s částečnými úvazky a dalšími opatřeními v oblasti rodinné politiky.
- Zavedení „výchovního“ pro nepracující důchodce pečující o nezaopatřené děti. Tyto osoby totiž nemohou profitovat ze slevy na dani z příjmu.
- Analýza a návrh řešení vdovských a vdoveckých důchodů (mj. v souvislosti se sdílením vyměřovacích základů manželů).
- Stanovení posudkového věku odchodu do důchodu (otevření možnosti odejít do důchodu dříve než určuje hranice důchodového věku bez penalizace na základě posouzení zdravotního stavu).

⁷ Blíže viz http://www.duchodova-komise.cz/?page_id=45

- Řešení situace nezaměstnaných, kteří nemají prokazatelně a dlouhodobě prostředky na úhradu dobrovolného sociálního pojištění.
- Využití nástroje bezúročných půjček a prodloužení možnosti zpětného doplacení pojistného.
- Posouzení možných změn placení pojistného na sociální pojištění nebo úprav vyplácených důchodů u pracujících starobních důchodců.
- Zavedení evidence odvodů sociálního pojištění za státní pojištěnce.
- Zmírnění minulé nespravedlnosti u nízkých důchodů u matek, které vychovaly více dětí.⁸

V rámci doplňkového penzijního spoření (tzv. III. pilíře)

- **Snížení hranice nároku na státní příspěvek** pro účastníky doplňkového penzijního spoření **ve věku od narození do 26 let** ze tří set korun **na sto korun**.
- **Sjednocení limitu pro daňovou úlevu pro příspěvek zaměstnavatele** (30 tis. Kč ročně) **a příspěvku účastníka** (12 tis. Kč ročně), ideálně navýšit tento společný limit na 50 tis. Kč (dvojnásobek průměrné mzdy). V praxi by to znamenalo, že zaměstnavatel může přispět až do výše 50 tis. Kč ročně. Účastník (zaměstnanec, OSVČ) může odečíst od základu daně částku jím zaplaceného příspěvku (redukovanou podle následujícího bodu) sníženou o příspěvek zaměstnavatele.
- **Úprava výpočtu příspěvku účastníka pro odpočet od základu daně.** Nyní to je účastníkem zaplacený příspěvek snížený o 12 tis. Kč, nově by to byl účastníkem zaplacený příspěvek snížený o příspěvku účastníka, ke kterým byl nárokován státní příspěvek (plus redukce o příspěvek zaměstnavatele v případě sjednocení limitu podle předchozího bodu). Stávající pravidla, kdy se vždy od zaplaceného příspěvku účastníka odčítá suma 12 tis. ročně, znevýhodňuje účastníky, kteří platí v průběhu roku příspěvek nižší než 1000 Kč (a nečerpají tak plný státní příspěvek), ale pro daňovou úlevu se předpokládá jako by jej čerpali. Např. klient s měsíčním příspěvkem 500 Kč měsíčně získá ročně státní příspěvek 1560 Kč, ale pokud by vložil v prosinci mimořádný příspěvek 6000 Kč (celkový příspěvek na prosinec by byl 6.500 Kč), nezískal by na část svého příspěvku ve výši 5.500 Kč ani státní příspěvek ani daňovou podporu.
- **Zohlednění dětí u účastníků** po vzoru Riesterovy renty uplatňované v Německu.

Širší kontext důchodové reformy

Důchodový systém je sice rozsahem finančních transferů nejvýznamnější, ovšem zdaleka nikoli jedinou složkou sociálního státu. Kromě své hlavní funkce – zabezpečení obyvatel ve stáří - pokrývá (ať už ze zákona nebo fakticky) některé další sociální funkce (například existenční zajištění pozůstalých či zdravotně postižených osob či pokrytí rizikových dob nezaměstnanosti těsně před dosažením důchodového věku). Kombinované institucionálně funkční prolínání systémů sociálního pojištění, státní sociální podpory, sociální pomoci, politiky zaměstnanosti, rodinné a populační politiky a zdravotní politiky představuje složitou síť interakcí, závislostí, synergií a inhibicí, která za jinak stejných okolností zvyšuje riziko výskytu dysfunkcí, suboptimální podoby jejich regulace a následně citelných ztrát jejich souhrnného sociálního efektu. Důchodový systém má navíc kromě svých primárních funkcí sociálních také významné funkce ekonomické. Zajišťuje nejmasivnější přerozdělování prostřednictvím veřejných rozpočtů, a tím ovlivňuje koupěschopnou poptávku obyvatel. Základní důchodové pojištění je vitálně závislé na systému plateb do povinného sociálního pojištění, v posledních letech ale stále více i na dalších příjmech státního rozpočtu. Na jednáních OK byla opakovaně vnesena otázka, zda nedozrál čas **přechodu od systému povinného sociálního**

⁸ Další náměty viz <http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2014/09/Identifikované-návrhy-možných-opatření-na-úpravy-a-změny-v-rámci-důchodového-systému-4.-září-2014.pdf>

pojištění k systému sociálního zabezpečení. Takový systém by lépe korespondoval s faktickým stavem vícezdrojového financování důchodového systému, vedl by k zefektivnění stávajícího systému plateb sociálního pojištění a výběru daní a otevřel by cestu ke snížení daňového zatížení práce a tím i ke zvýšení poptávky po pracovní síle. Znamenalo by to ovšem výrazný zásah nejen do způsobu řízení a financování samotného důchodového systému, ale i odpovídající změny ve struktuře daní, včetně nezbytných legislativních změn. Tam, kde řešení uvedených otázek přesahuje mandát OK, hodlá OK iniciovat ustavení vhodných analytických a konzultačních platforem na úrovni vlády či jednotlivých resortů s tím, že je připravena se na jejich činnosti svojí expertízou v oblasti důchodového systému podílet.

Kromě těchto souvislostí vykryštovala v průběhu diskusí i další témata:

- Provázání úspor důchodového systému v důsledku zvyšování hranice důchodového věku, případně změny dalších parametrů (např. minimální odpracované doby), s výdaji ostatních složek sociálního a zdravotního systému.
- Uplatnění osob v předdůchodovém věku na trhu práce a odraz posunu hranice důchodového věku ve vývoji zaměstnanosti starších lidí.
- Odhad reálného prostoru pro zvyšování podílu vyplácených důchodů na HDP v kontextu budoucích valorizací.
- Celkové řešení narovnání transferů a spravedlivého postavení rodiny a dětí ve společnosti přesahující rámec důchodového systému a cílená populační úloha jako součást dlouhodobého systémového řešení rodinné politiky.
- Systémové řešení situace různých ohrožených skupin domácností.

Příloha 1: Seznam členů Odborné komise pro důchodovou reformu

Politická reprezentace - stálé členství				
Titul	Jméno	Příjmení	Instituce	Alternát
Ing.	Jan	Bartošek	KDU-ČSL	Mgr. Ing. Jan Kasal
Ing.	Adolf	Beznoska	ODS	Lenka Kohoutová
	Jana	Hnyková	ÚSVIT	Olga Havlová
Ing.	Miroslav	Kalousek	TOP 09	MUDr. Jitka Chalánková
Ing.	Radka	Maxová	ANO	Jaroslava Jermanová
RSDr.	Miroslav	Opálka	KSČM	
Mgr.	Roman	Sklenák	ČSSD	

Experti - stálé členství				
Titul	Jméno	Příjmení	Instituce	Alternát
prof. PhDr., CSc. MSc.	Martin	Potůček	FSV UK	
Ing., Ph.D.	Otakar	Hapl	Ministerstvo zemědělství	
RNDr., CSc.	Tomáš	Fiala	VŠE, katedra demografie	
PhDr.	Vladimír	Špidla	Úřad vlády	Marek Ondroušek
prof. Ing., CSc.	Jaroslav	Vostatek	VŠFS	
Ing., CSc.	Jaroslav	Šulc	ČMKOS	
Doc. Ing., Ph.D.	Lucie	Kozlová	Jihočeská univerzita	
Ing.	Jiří	Dolejš	KSČM	
doc. Ing. Ph.D.	Daniel	Münich	CERGE-EI	
RNDr., CSc.	Tomáš	Kučera	PřF UK	

Sociální partneři - stálé členství				
Titul	Jméno	Příjmení	Instituce	Alternát
JUDr.	Vít	Samek	ČMKOS	
	Vladislav	Vokoun	ASO	Ing. Miroslav Jára
Ing.	Jitka	Vítková	KZPS	Jiří Horecký
Ing.	Pavel	Juříček	SP	Jitka Hejduková

Zájmová sdružení, profesní organizace - přidružené členství				
Titul	Jméno	Příjmení	Instituce	Alternát
Mgr.	Filip	Král	ČAP	
Ing., M.A.	Vladimír	Bezděk	APS	
Dr.	Zdeněk	Pernes	Rada seniorů ČR	
Mgr., Ph.D.	Radka	Dudová	Česká ženská lobby	Lada Wichterlová

JUDr.	Jan	Hutař	NRZP ČR	
PhDr. Ing.	Marie	Oujezdská	NCPR	Mgr. Petra Michalová

Zástupci veřejné správy a veřejných institucí				
Titul	Jméno	Příjmení	Instituce	Alternát
JUDr.	Jiří	Biskup	MPSV	
Ing., MBA	Tomáš	Machanec	MPSV	
Ing.	Jan	Škorpík	MPSV	
Ing.	Radek	Urban	MF	
JUDr.	Jiří	Beran	MF	dříve Michal Franěk
Ing.	Aneta	Karlíková	MF	
Mgr.	Irena	Kubátová	MF	
JUDr., Ph.D.	Jana	Herboczková	MF	
Ing. Bc.	Marcel	Pitterling	MF	
JUDr., Ph.D.	Martin	Pros	MF	
Ing.	Jiří	Kubišta	MF	
prof. JUDr., Ph.D.	Vilém	Kahoun	ČSSZ	
JUDr.	Jana	Laumannová	ČSSZ	
Mgr.	Pavel	Krejčí	ČSSZ	
JUDr.	Eliška	Volfová	ČSSZ	
Mgr.	Kryštof	Zrcek	ČSSZ	
Ing. Mgr.	Radim	Bláha	GFŘ	
Ing.	Petr	Vrána	GFŘ	
Mgr., Ph.D.	Anna	Šabatová	ombudsman	Mgr. Jitka Černá
Mgr.	Terezie	Štyglerová	ČSÚ	Josef Škrabal
Ing.	Petr	Staněk	ČNB	
Ing.	Zdeněk	Čech	EC	

Přizvaní odborníci				
Titul	Jméno	Příjmení	Instituce	Alternát
Mgr., Ph.D.	Jaromír	Baxa	FSV UK	
PhDr.	Petr	Hedbávný	FSV UK	
JUDr.	Zdeněk	Linhart	poradce ministryně	
Ing.	Patrik	Nacher	Bankovní poplatky.com	
RNDr., MBA	Karel	Pelán		
Mgr.	Veronika	Rudolfová	FSV UK	
RNDr.	Pavel	Rusý		
Ing.	Jiří	Šatava	CERGE-EI	
doc., CSc.	Radim	Valenčík	VŠFS	
Ing.	Miroslav	Zámečník	Boston Venture	

Ing.	Jan	Kaisrlík	Český Aeroholding, a.s.	
RNDr., CSc.	Jiří	Schlanger		

sekretariát OK				
Bc.	Radovan	Svoboda		
Bc.	Markéta	Ročejdlová		
Mgr.	Petra A.	Beránková		
Bc.	Markéta	Havelková		

Příloha 2: Přehled jednání OK a jejích pracovních týmů

Odborná komise pro důchodovou reformu se v roce 2014 sešla celkem desetkrát. Po úvodních frekventovaných setkáních (která byla nezbytná pro ustanovení principů spolupráce) probíhala jednání zhruba jednou měsíčně. V následující tabulce je uveden výčet všech proběhlých termínů jednání OK za rok 2014. Jednání trvala zpravidla dvě hodiny.

Termíny jednání Odborné komise pro důchodovou reformu	
Datum	Jednání
13. května 2014	Úvodní jednání Odborné komise (13:00)
20. května 2014	Užší jednání politických reprezentantů (7:30)
22. května 2014	2. jednání Odborné komise - diskuse k podobě ukončení II. pilíře (13:00)
4. června 2014	3. jednání Odborné komise - diskuse k podobě ukončení II. pilíře (13:00)
19. června 2014	4. jednání Odborné komise - diskuse ke kritériím jednotlivých pilířů, pracovní skupiny (13:00)
3. července 2014	5. jednání Odborné komise - diskuse k indikátorům změny důchodového systému (13:00)
3. července 2014	Užší jednání politických reprezentantů (15:00)
31. července 2014	6. jednání Odborné komise (13:00)
4. září 2014	7. jednání Odborné komise (13:00)
23. října 2014	8. jednání Odborné komise (13:00)
6. listopadu 2014	9. (mimořádné) jednání Odborné komise (13:00)
11. prosince 2014	10. jednání Odborné komise (13:00) – projednání návrhů pracovních týmů k předložení Vládě ČR

Jednání pracovních týmů Odborné komise pro důchodovou reformu v roce 2014	
Datum	Jednání
19. června 2014	Úvodní jednání PT1 (15:00)
26. června 2014	Úvodní jednání PT3 (13:00)
26. června 2014	Úvodní jednání PT2 (14:30)
3. července 2014	2. jednání PT3 (9:00)
3. července 2014	2. jednání PT1 (11:00)

10. července 2014	3. jednání PT3 (10:00)
10. července 2014	2. jednání PT2 (13:00)
17. července 2014	3. jednání PT1 (11:00)
17. července 2014	4. jednání PT3 (13:00)
31. července 2014	3. jednání PT2 (9:00)
31. července 2014	5. jednání PT3 (10:00)
31. července 2014	4. jednání PT1 (11:00)
14. srpna 2014	4. jednání PT2 (9:00)
14. srpna 2014	5. jednání PT1 - setkání s prof. Gerlochem o ústavních rizicích ukončení II. pilíře (11:00)
14. srpna 2014	6. jednání PT3 (13:00)
21. srpna 2014	6. jednání PT1 (11:00)
21. srpna 2014	5. jednání PT2 (13:00)
28. srpna 2014	7. jednání PT3 (13:00)
4. září 2014	8. jednání PT3 (9:00)
4. září 2014	6. jednání PT2 (11:00)
4. září 2014	7. jednání PT1 (15:00)
11. září 2014	8. jednání PT1 (13:00)
18. září 2014	7. jednání PT2 (9:00)
18. září 2014	9. jednání PT3 (13:00)
18. září 2014	9. jednání PT1 (15:00)
25. září 2014	8. jednání PT2 (13:00)
25. září 2014	10. jednání PT3 (15:00)
9. října 2014	10. jednání PT1 (9:00)
9. října 2014	11. jednání PT3 (15:00)
23. října 2014	11. jednání PT1 (15:00)
30. října 2014	9. jednání PT2 (13:00)
6. listopadu 2014	10. jednání PT2 (10:00)
6. listopadu 2014	12. jednání PT3 (15:00)
27. listopadu 2014	11. jednání PT2 (10:00)
27. listopadu 2014	12. jednání PT1 (12:00)
27. listopadu 2014	13. jednání PT3 (15:00)
4. prosince 2014	14. jednání PT3 (16:00)
11. prosince 2014	12. jednání PT2 (11:00)

V roce 2014 tak proběhlo celkem 38 jednání pracovních týmů. Aktivita jednotlivých týmů byla vcelku srovnatelná. Pracovní tým č. 1 se sešel dvanáctkrát, pracovní tým č. 2 také dvanáctkrát a pracovní tým č. 3 dokonce čtrnáctkrát. Termíny jednání byly domlouvány průběžně s ohledem na aktuální stav prací. Následující graf shrnuje četnost jednání v roce 2014.

